

Studies in History and Philosophy of Science and Technology. Vol. 33 (1). Дніпро, 2024. Ст. 15–21.

7. Ожеван М. А. Homo ex Machina. *Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства: монографія* / М. А. Ожеван, Д. В. Дубов. Київ : НІСД, 2017. 272 с.

8. Сінькевич О. Б. Ідентифікаційні практики масової культури: соціально-філософський аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософ. наук : 09.00.03. Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2016. 40 с.

9. Целковський, Г. А., Федоришин, В. І., Василенко, В. С. (2023). Основні визначення поняття дигітального тіла в дигітальних студіях. *Культурологічний альманах*, (1), 244–250. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.1.33-157-158> с.

10. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів Колір ПРО, 2020. 800 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-45>

ЯПОНСЬКА АНІМЕ-КУЛЬТУРА ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дарюга Е. В.

*аспірант кафедри культурології, філософії та музеєзнавства
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Сьогодні ми спостерігаємо дедалі більший вплив японського аніме на світову культуру, який особливо проявляється в умовах глобалізації, цифрових технологій та інтернет-комунікацій. Аніме давно вийшло за межі Японії, завойовуючи нові аудиторії по всьому світу завдяки унікальній естетиці, різноманітності жанрів і здатності порушувати важливі соціальні, психологічні та філософські теми. Воно стало не лише частиною масової культури, але й ефективним засобом кроскультурної комунікації, що об'єднує людей з різних культурних і мовних середовищ, формуючи естетичні вподобання, цінності та світогляд у молодіжних субкультурах у багатьох країнах. Це явище сприяє міжкультурному діалогу, знайомлячи світову аудиторію з японськими традиціями, цінностями та світоглядом. Таким чином,

дослідження аніме-культури як глобального феномена є важливим і актуальним, оскільки дозволяє глибше зрозуміти культурну динаміку сучасного світу, процеси культурного обміну й трансформації культур, а також роль медіа у формуванні глобального культурного простору.

Сучасний світ характеризується інтенсивними змінами у сфері культури, спричиненими комп'ютеризацією, віртуалізацією та глобалізацією. Культурні системи стають більш відкритими й різноманітними, що є визначальною рисою сучасного суспільства. Завдяки новітнім технологіям можливість взаємодії з іншими культурами зростає, що робить життя у культурно-різноманітному світі значно цікавішим і багатшим. Така взаємодія культур збагачує нас і допомагає знаходити відповіді на виклики, що стоять перед людством. Також, ми можемо говорити про існування культурних суперсистем і їхнє різноманіття, які відкривають нові перспективи для розвитку глобального суспільства [6; 7].

Культура сучасного суспільства є складною сукупністю різних культурних шарів, яка охоплює культуру, що домінує, субкультури та навіть контркультури. В наш час швидкий темп змін, що відбуваються у світі призводить до конкуренції між культурами як за можливість поширення, так і за збереження своїх унікальних рис. Тому розуміння цих процесів є важливим, адже цінності однієї культури, яка прагне до домінування, не повинні пригнічувати менш впливові культури, які можуть не мати достатніх ресурсів для самозбереження. Через це культурні відмінності нерідко стають джерелом психологічних, політичних та економічних бар'єрів у розв'язанні глобальних проблем, але діалог між культурами здатний долати ці перешкоди, допомагаючи вирішувати суперечності та відкриваючи шлях до більш гармонійного співіснування. Жодна культура не може повністю розкрити свою унікальність, існуючи лише в ізоляції. Щоб зберегти й усвідомити свою неповторність, вона має чути голоси інших культур, сприймати їх як інші, особливі погляди на світ. Подібно до того, як людина потребує спілкування, щоб уникнути самотності, культури також потребують діалогу, прагнуть бути почутими та зрозумілими. Кожна культура містить у собі унікальні альтернативи розвитку різних суспільних відносин, і ця різноманітність є надзвичайно важливою для світової цивілізації, оскільки забезпечує невичерпне джерело життєвих сил людства [6; 7].

Ще не так давно європейці розглядали інші цивілізації, як менш розвинені. Проте сьогодні, зіткнувшись із глобальними кризами, породженими експансією західної культури, саме досвід неєвропейських цивілізацій викликає все більший інтерес у західних інтелектуалів. Це свідчить про те, що різноманіття культур та взаємодія між ними є життєво важливими для сталого розвитку сучасного суспільства [6; 7].

Прикладом цього є сприйняття аніме-культури, що, як і будь-яка культура, має як своїх прихильників, так і критиків. Ще близько 20 років тому японська аніме-культура викликала суперечливі відгуки: одні підтримували її як нове та незвичайне явище, що сприяє культурному розвитку молоді, тоді як інші ставилися до неї з підозрою, вважаючи чужорідною та навіть небезпечною, бачачи в ній психоделічний вплив, який може негативно впливати на свідомість людей, зокрема молоді. Часто аніме звинувачують у пропаганді жорстокості та шкідливих звичок, але варто пам'ятати, що аніме – це не суто дитячі мультфільми на кшталт тих, що створюють студії Disney чи Pixar, і не частина західної культури, до якої ми звикли. Порівняння аніме з творчістю студії Disney демонструє суттєву різницю: у стрічках Disney часто демонструють ідеалізовані історії про казкових принцес, які співають, живуть у замках, чекають на своїх принців і зрештою знаходять своє «щасливе і довге життя», що більше нагадує утопію, ніж реальність. Аніме ж, хоч і часто використовує фентезійні елементи, водночас порушує глибокі питання людських цінностей, як-от справедливості, чесності, відданості тощо. Хоча тема кохання також присутня в багатьох аніме, вона далеко не єдина і не є основним компонентом цих творів [1; 2; 4; 5].

Сьогодні анімація студії Disney дещо втратила свою новизну для світової аудиторії, зокрема української. На прем'єрах нових мультфільмів найчастіше присутні лише діти та їхні батьки, що свідчить про обмеження цієї аудиторії. Також помітна зміна у стилі малювання: якщо раніше студія Disney створювала реалістичні образи людей та тварин, то тепер усе більше звертається до спрощених пропорцій, наближених до популярного стилю аніме. Персонажі у нових мультфільмах часто мають подібності з героями класичних аніме-серіалів, таких як «Сейлор Мун» (1992–1997 рр.). Своєю чергою, японська анімація, навпаки, розвиває аніме-стиль, надаючи персонажам більш реалістичні пропорції, що також підкреслює вплив аніме на світову культуру та його дедалі більшу популярність [2; 4; 5].

Також, в наш час дедалі цікавішою стає тенденція адаптації аніме для світового кінематографа. Багато режисерів прагнуть створювати повнометражні фільми на основі відомих аніме, що розширює їхню популярність та доступність для міжнародної аудиторії. Проте існують побоювання, що через культурні відмінності та інколи стереотипи ці адаптації можуть втрачати автентичність, а також ключові елементи японської культури, що притаманні оригіналам.

Крім того, аніме демонструє надзвичайну різноманітність жанрів, що охоплюють широкий спектр тем і стилів. Серед найпопулярніших жанрів аніме можемо виділити: сьонен, сьодзьо, сейнен, дзьосей,

ісекай, кіберпанк, яой, сьонен-ай, юрі, сьодзьо-ай, хорор, хентай, комедія тощо. Завдяки такій багатогранності аніме здатне передавати всю гаму людських почуттів, емоцій та переживань, які може виразити мистецтво мультиплікації, що робить його потужним засобом для розкриття складних тем [1; 3; 4].

Таким чином, аніме є не менш повноправним видом мистецтва, ніж кіно. Воно часто включає складні сюжети, драматизм і навіть елементи жорстокість, що підкреслює його глибину та серйозність. Це свідчить про те, що аніме не варто вважати просто «дитячими» мультфільмами чи мультсеріалами, адже воно здатне охоплювати теми для глядачів різного віку та інтересів [1; 3; 4].

Важливо також звернути увагу на те, що одним із факторів, що викликає неоднозначне ставлення до аніме, є тематичні заходи та костюми, в які перевдягаються його прихильники – косплеєри, однак у цьому немає нічого поганого чи дивного, адже косплей є проявом інтересу до аніме-культури, що об'єднує людей навколо спільних інтересів і дає їм можливість виразити себе. Спочатку такі фестивалі проводилися лише у великих містах, де якість заходів і косплей-шоу була не дуже високою, але з часом їхній рівень значно підвищився і подібні фестивалі почали організовувати в багатьох інших містах, які не були мегаполісами. Нині на цих фестивалях можна побачити не лише аніме-косплей, але й костюми героїв з фільмів, комп'ютерних ігор та інших джерел попкультури, що свідчить про дедалі більшу популярність і багатогранність таких заходів. Це ще раз підтверджує, що інтерес до аніме-культури не згасає, а навпаки, активно розвивається, набуваючи ознак серйозного підходу та привертаючи дедалі більше уваги до себе [3].

Підсумовуючи, можемо сказати, що японська аніме-культура стала потужним глобальним феноменом, який значно впливає на сучасне суспільство, формуючи нові культурні цінності, естетичні смаки та способи самовираження. Її популярність у різних країнах свідчить про здатність аніме не лише розважати, а й порушувати глибокі, універсальні теми, що знаходять відгук у свідомості людей незалежно від культурних кордонів. Аніме охоплює широкий спектр жанрів – від загальновідомих до специфічних суто японських, що робить його цікавим і доступним для різноманітної аудиторії. Унікальний візуальний стиль аніме став його впізнаваним символом, а його популярність породила цілу субкультуру, яка включає численні заходи та фестивалі, присвячені косплею. Ці події дають можливість шанувальникам відтворювати образи улюблених героїв, що сприяє спільному самовираженню. Аніме-культура сприяє міжкультурному

діалогу, допомагаючи зрозуміти та цінувати різноманітність сучасного світу, і таким чином збагачує сучасний глобалізований світ.

Література:

1. Cavallaro D. Anime and the visual novel: narrative structure, design and play at the crossroads of animation and computer games. Jefferson : McFarland, 2009. 262 p.
2. Denison R. Anime: A critical introduction. New York : Bloomsbury Academic, 2015. 191 p.
3. Drazen P. Anime explosion! The what? Why? & wow! of Japanese animation. Berkeley : Stone Bridge Press, 2003. 369 p.
4. Lamarre T. The anime machine: a media theory of animation. Minneapolis : University of Minnesota Press, 2009. 408 p.
5. Poitras G. The anime companion: What's Japanese in Japanese animation? Berkeley : Stone Bridge Press, 1999. 163 p.
6. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / пер. з англ. Н. Поліщук. Київ : Альтерпрес, 2004. 100 с.
7. Гіденс Е. Соціологія / ред. О. Іващенко; пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник. Київ : Основи, 1999. 726 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-453-8-46>

АНТРОПОЛОГІЧНІ КОНСТАНТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОБИ В КОНЦЕПЦІЇ Ю. Н. ХАРАРІ

Ківін О. М.

аспірант кафедри філософії

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Історичний хід стрімко прискорюється, і світ навколо нас зазнає безперервних змін. Усвідомлення та адаптація до цих змін стали нагальною потребою для людства, аби уникнути дезорієнтації та розгубленості.

Ювал Ной Харарі, видатний історик і філософ, також робить вагомий внесок у цю дискусію. У своїй книзі «Homo Deus» він досліджує можливі майбутні сценарії, у яких людство змінює своє становище та трансформує інтелект і свідомість [1]. В іншій роботі,